

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ตราสารอนุพันธ์ หมายถึงสัญญาระหว่างสองฝ่ายที่ตกลงกันในลักษณะใดลักษณะหนึ่งต่อสิ่งของ ตราสาร หรือสินทรัพย์ที่มีอยู่แล้ว ตราสารอนุพันธ์จึงเป็นเหมือนสัญญาบนสัญญา หรือสัญญาบนสินทรัพย์ก็ได้ (รวิ, 2552: 127-128) ตราสารอนุพันธ์ถูกสร้างและออกแบบมาเพื่อใช้เป็นเครื่องมือบริหารความเสี่ยงจากการลงทุนในตราสารทางการเงิน หรือสินทรัพย์อ้างอิง (Underlying Assets) โดยปกติ การซื้อขายตราสารทางการเงิน เช่น หุ้นกู้ หุ้นสามัญ ฯลฯ นั้น ผู้ขายเป็นผู้ที่ต้องการเงินทุน จะออกตราสารมาขายให้แก่ผู้ซื้อ ซึ่งเป็นผู้ที่มีเงินลงทุน การที่ผู้ซื้อยอมลงทุนในตราสารทางการเงิน ก็เพราะต้องการอัตราผลตอบแทนที่ดีจากอัตราดอกเบี้ยหรือเงินปันผล และกำไรส่วนเกินจากราคาซื้อขายของตราสารนั้น (Capital Gain) อย่างไรก็ตาม ผลตอบแทนที่ผู้ซื้อต้องการนั้นมีความไม่แน่นอนมาเกี่ยวข้อง อันเนื่องมาจากปัจจัยต่างๆ ทั้งจากผลการดำเนินงานของบริษัทที่ออกตราสารนั้น และจากปัจจัยภายนอก เช่นภาวะเศรษฐกิจ ภาวะอุตสาหกรรม เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ของปัจจัยเหล่านี้ ทำให้เกิดความผันผวนของราคาตราสารทางการเงิน ซึ่งส่งผลกระทบต่อผลตอบแทนจากการลงทุนในตราสารนั้น ซึ่งสภาวะดังกล่าวนี้คือความเสี่ยงจากการลงทุน นักการเงินจึงได้พัฒนาตราสารอนุพันธ์ขึ้น เพื่อใช้บริหารและป้องกันความเสี่ยงจากการลงทุนในตราสารทางการเงิน (รวมทั้งสินทรัพย์ประเภทอื่นด้วย เช่น สินค้าเกษตร) ซึ่งนับว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในปัจจุบัน ที่สภาพเศรษฐกิจและตลาดการเงินทั่วโลกมีปัจจัยต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้องมากมายจนก่อให้เกิดความผันผวนกว่าในอดีตเป็นอันมาก

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำตามมาตรฐานสากล มีการมุ่งเน้นในด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการสร้างองค์ความรู้ใหม่อย่างต่อเนื่อง จึงมีการสนับสนุนด้านการพัฒนาสื่อการสอนออนไลน์ เพื่อใช้เพิ่มประสิทธิภาพการสอน และโอกาสในการเรียนรู้ของนักศึกษา โดยทางเลือกหนึ่งของการทำสื่อการสอน (e-Learning) คือการทำสื่อการสอนอิเล็กทรอนิกส์บนเครือข่าย (e-Courseware) เพราะการสร้างสื่อการเรียนการสอนบนเครือข่ายนั้นง่ายต่อการใช้งานของนักศึกษาจำนวนมาก เป็นอิสระในการเข้าใช้งานได้ทุกสถานที่ อีกทั้งยังสะดวกในการปรับเปลี่ยนข้อมูลได้ง่ายกว่าการทำสื่อการสอนรูปแบบอื่น โดยภายในระบบสื่อการสอนแบบ e-Courseware นั้นประกอบด้วยส่วนของเนื้อหา บทเรียน และส่วนของแบบทดสอบ เพื่อเป็นการวัดระดับการเรียนรู้ของผู้เรียน ได้หลังจากเรียนจบในแต่ละบท และผู้สอนเองสามารถ

ตรวจสอบข้อมูลการทำแบบทดสอบของนักศึกษา เพื่อให้ทราบถึงเนื้อหาที่ควรสอนเพิ่มเติม หากนักศึกษาส่วนมากยังทำแบบทดสอบในบทใดได้คะแนนน้อยเกินไป

หนึ่งในหลักสูตรการเรียน ภาควิชาการเงินและการธนาคาร คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วิชาการวิเคราะห์การลงทุนเป็นพื้นฐานที่ผู้ศึกษาควรจะต้องศึกษาทำความเข้าใจ ซึ่งเนื้อหาส่วนหนึ่งนั้นเป็นเนื้อหาเรื่องพื้นฐานทางด้านอนุพันธ์ทางการเงิน ทั้งนี้อนุพันธ์ทางการเงินนั้นมีความสำคัญต่อหลายๆ ธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็นธนาคารพาณิชย์ สถาบันการเงินต่างๆ รวมถึงนักลงทุนในตราสารทางการเงิน หรือสินทรัพย์อ้างอิง (Underlying Assets) ซึ่งความรู้เหล่านี้จะถูกนำมาช่วยให้สามารถบริหารและป้องกันความเสี่ยงจากการลงทุน แต่เนื่องจากปัญหาและอุปสรรคของการลงทุนในตราสารอนุพันธ์ คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านตราสารอนุพันธ์มีอยู่อย่างจำกัด การประชาสัมพันธ์มีน้อย และแหล่งข้อมูลข่าวสารในการให้ความรู้การลงทุนในตราสารอนุพันธ์มีอยู่อย่างจำกัด (จรัสศักดิ์ จอมมงคล, 2550: 95) อีกทั้งเนื้อหาพื้นฐานเกี่ยวกับอนุพันธ์ทางการเงินยากต่อการทำความเข้าใจสำหรับผู้ที่ไม่มีความรู้พื้นฐานทางการเงินมาก่อน การจัดทำบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์จึงมีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งที่จะนำเสนอบทเรียนในเรื่องอนุพันธ์ทางการเงินในรูปแบบที่ง่ายต่อความเข้าใจ เพราะผู้เรียนสามารถเลือกเรียนอะไรก็ได้ เรียนเวลาใดก็ได้ตามความเหมาะสม ดังนั้นเมื่อผู้เรียนเกิดความพอใจกับการเรียนรู้ที่มีความอิสระและคล่องตัว จะทำให้ลดเวลาการเรียนรู้ได้มากกว่า 50 เปอร์เซ็นต์ และเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าระบบการสอนและฝึกอบรมแบบเดิมถึง 30-60 เปอร์เซ็นต์ (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2543: ออนไลน์) จุดประสงค์ของการพัฒนาบทเรียนนี้เพื่อให้ นักศึกษาระดับอุดมศึกษาและระดับบัณฑิตศึกษาที่กำลังจะเข้ามาศึกษาในคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เข้าใจความรู้พื้นฐานทางด้านอนุพันธ์ทางการเงิน

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงสังเกตเห็นว่าการพัฒนาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ เรื่องพื้นฐานทางด้านอนุพันธ์ทางการเงิน เพื่อเป็นเครื่องมือการเรียนรู้และพัฒนาทักษะความรู้ได้ด้วยตนเองเพิ่มเติมจากการเรียนในชั้นเรียนปกติ อีกทั้งยังช่วยเพิ่มคุณภาพการให้บริการการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ให้กับคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อพัฒนาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์บนเครือข่าย โดยนำเสนอเนื้อหา พื้นฐานทางด้านอนุพันธ์ทางการเงิน ให้กับคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1. ได้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์บนเครือข่าย โดยนำเสนอเนื้อหา พื้นฐานทางด้านอนุพันธ์ทางการเงิน ซึ่งประกอบไปด้วย ประเภทและการใช้งานตราสารอนุพันธ์ ตลาดสำหรับตราสารอนุพันธ์ การลงทุน ผลตอบแทน ความเสี่ยง และกรณีศึกษา ให้กับคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

2. ทำให้คุณภาพการให้บริการการศึกษาแก่นักศึกษาระดับอุดมศึกษาและระดับบัณฑิตศึกษาคณะบริหารธุรกิจมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเป็นการส่งเสริมการพัฒนาภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1.4 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์บนเครือข่าย (e-Learning Courseware) หมายถึง บทเรียนทางคอมพิวเตอร์ที่อาศัยระบบอินเทอร์เน็ตและนำเทคโนโลยีของเว็บในการถ่ายทอดเนื้อหาเรื่องสื่อการสอน ที่ประกอบด้วยเนื้อหาและกิจกรรม โดยมีการนำเสนอบทเรียนในลักษณะของตัวอักษร ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว และเสียง มีการโต้ตอบระหว่างผู้เรียนกับเนื้อหา เพื่อนำไปใช้ประกอบการเรียนการสอนหรือให้ผู้เรียนได้ใช้ในการทบทวนความรู้

พื้นฐานของอนุพันธ์ทางการเงิน (Financial Derivatives) หมายถึง สัญญาระหว่างสองฝ่ายที่ตกลงกันในลักษณะใดลักษณะหนึ่งต่อสิ่งของ ตราสาร หรือสินทรัพย์ที่มีอยู่แล้ว อนุพันธ์จึงเป็นเหมือนสัญญาบนสัญญาหรือสัญญานบนสินทรัพย์ก็ได้ (รวี, 2552: 127-128) ซึ่งตราสารทางการเงินนั้น โดยตัวเองไม่มีมูลค่า หากแต่เกิดมูลค่าขึ้นได้โดยเชื่อมโยงกับมูลค่าของทรัพย์สินมูลฐาน (Underlying Asset) อีกชนิดหนึ่ง ทรัพย์สินมูลฐานนี้อาจหมายถึงตราสารทางการเงิน เช่น หุ้น พันธบัตร หรือสินค้าโภคภัณฑ์ เช่น ข้าว ทองคำ น้ำมัน นอกจากนี้ตราสารอนุพันธ์ทางการเงินบางชนิดอาจถูกกำหนดให้มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับทรัพย์สินมูลฐานมากกว่าหนึ่งชนิดได้ ในตราสารอนุพันธ์ที่มีความซับซ้อน ทรัพย์สินมูลฐานนี้อาจหมายถึงตราสารอนุพันธ์อีกประเภทหนึ่งได้ (อาณัติ, 2551: 2)